

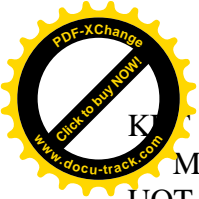
S.N. Məsimova

Ali riyaziyyatın əsasları

İKİNCİ NƏŞR

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
tərəfindən — Azərbaycan Dövlət Aqrar
Universitetinin tələbələri üçün dərs vəsaiti kimi
təvsiyə edilmişdir

BAKI «YENİ NƏSİL»
2009

K 22.11
M 54
UOT 51(075.8)

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 20.09.2006 tarixli 694 sayılı əmri ilə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin tələbələri üçün dərs vəsaiti kimi tövsiyə edilmişdir

Redaktor:

ADAU-nun Tədris kabinəsinin müdiri T.B Məmmədov

Rəyçilər:

dos.t.e.n.F.H.Məmmədov,

dos., f.r.e.n.Y.T.Mehrəliyev

Məsimova S.N. **Ali riyaziyyatın əsasları**: Dərs vəsaiti. - Bakı: "YeniNəsil", 2009.-170 s. Tiraj 1000. ISBN 9952-24-035-X

Dərs vəsaitinə riyaziyyatın bir çox bölmələrinə (cəbr, analitik həndəsə, riyazi analiz, diferensial tənliklər və ehtimal nəzəriyyəsi) dair nəzəri məlumatlar daxildir. Nəzəri materialın yaxşı mənimsənilməsi üçün xeyli miqdarda misal verilmişdir.

Vəsaitdən «Ali riyaziyyat» fənni tədris olunan bütün ali məktəblərdə istifadə oluna bilər.

MÜNDƏRİCAT

Fəsil I

ALİ CƏBR

§ 1. Matris anlayışı	3
§ 2. Matris üzərində əməllər	5
§ 3. Determinantın tərifı.....	6
§ 4. Determinantın əsas xassələri	7
§ 5. Tərs matris	9
§ 6. Xətti tənliklər sistemi. Əsas təriflər. Xətti tənliklər sisteminin matris şəklində yazılışı.....	10
§ 7. Xətti tənliklər sisteminin Kramer üsulu ilə həlli	11
§ 8. Xətti tənliklər sisteminin matris üsulu ilə həlli	12
§ 9. Hauss üsulu	14

Fəsil II

VEKTORLAR

§ 1. Əsas anlayışlar	16
§ 2. Vektorlar üzərində əməllər.....	16
§ 3. Koordinatları ilə verilmiş vektorlar üzərində əməllər	18
§ 4. Vektorların skalyar hasilı	20
§ 5. Vektorların vektorial hasilı.....	22

Fəsil III

DÜZ XƏTT

§ 1. Düz xəttin bucaq əmsallı tənliyi	24
§ 2. Düz xətlərin qarşılıqlı vəziyyəti	26
§ 3. Verilmiş nöqtədən verilmiş istiqamətdə keçən düz xəttin tənliyi	28
§ 4. İki nöqtədən keçən düz xəttin tənliyi	28
§ 5. Düz xəttin parçalarla tənliyi	29
§ 6. Düz xəttin normal tənliyi	30

Fəsil IV İKİTƏRTİBLİ

ƏYRİLƏR

§ 1. Ellips	32

Hiperbola.....	32
Parabola.....	32

Fəsil V

FUNKSİYALAR VƏ LİMİTLƏR

§ 1. Dəyişən və sabit kəmiyyətlər	38
§ 2. Funksiya anlayışı	38
§ 3. Dəyişən kəmiyyətin limiti	39
§ 4. Funksiyanın limiti	41
§ 5. Limit haqqında əsas teoremlər.....	42
§ 6. Məşhur limitlər	43
§ 7. Funksiyanın kəsilməzliyi	45
§ 8. Kəsilməz funksiyaların bəzi xassələri	47

Fəsil VI

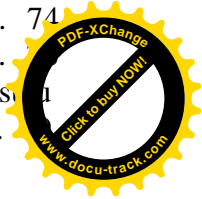
TÖRƏMƏ

§ 1. Törəmə. Törəmənin həndəsi, mexaniki və iqtisadi mənası.	48
§ 2. Mürəkkəb funksiyanın törəməsi	52
§ 3. Tərs funksiyanın törəməsi	53
§ 4. Üstlü-mürekkeb funksiyanın törəməsi.....	54
§ 5. Diferensiallanmanın əsas düsturları cədvəli	55
§ 6. Diferensial	57
§ 7. Yüksəktərtibli törəmələr.....	58
§ 8. Diferensial hesabının əsas teoremləri	59
§ 9. Qeyri-müəyyenliklərin açılışı. Lopital qaydası	61
§ 10. Funksiyanın artması və azalması	63
§ 11. Birdəyişənli funksiyanın ekstremumu	64
§ 12. Əyrinin qabanq və çöküklüyü. Əyilmənöqtəsi	67
§ 13. Asimptotlar	67

Fəsil VII

ÇOXDƏYİŞƏNLİ FUNKSİYALAR

§ 1. Çoxdəyişənli funksiya anlayışı	70
§ 2. Çoxdəyişənli funksiyanın xüsusi törəmələri	71

§ 3. Tam diferensial	74
§ 4. İkideyişənli funksiyanın ekstremumu. Şerti ekstremum.....	
§ 5. Empirik düsturlar haqqında anlayış. Ən kiçik kvadratlar üs.....	
§ 6. İla məlum parametrlərin təyin edilməsi.....	

Fəsil VIII
İNTEQRAL HESABI

§ 1. İbtidai funksiya və qeyri-müəyyən inteqral.....	83
§ 2. Qeyri-müəyyən inteqralın xassələri	85
§ 3. İnteqrallamanın esas üsulları	86
§ 4. Kvadrat üçhədlinin daxil olduğu bəzi funksiyanın inteqrallanması.....	87
§ 5. Rasional kəsrlər. Sadə rasional kəsrlər və onların inteqrallanması.....	90
§ 6. Rasional kəsrin sadə kəsrlərə ayırması.....	93
§ 7. Sadə irrasionallıqların inteqrallanması.....	94
§ 8. $\int R(x, \sqrt{ax^2 + bx + c})dx$ ($a \neq 0$) şəklində inteqrallar.....	95
§ 9. Triqonometrik funksiyanın inteqrallanması	97
§ 10. Müəyyən inteqral	100
§ 11. Müəyyən inteqralın əsas xassələri.....	101
§ 12. Müəyyən və qeyri-müəyyən inteqrallar arasında əlaqə	102
§ 13. Nyuton-Leybnis düsturu.....	104
§ 14. Müəyyən inteqralda dəyişəni evezətmə	105
§ 15. Hissə-hissə inteqrallama	106
§ 16. Qeyri-məxsusi inteqrallar. Puasson inteqralı.....	107
§ 17. Müəyyən inteqralın təqribi hesablanması.....	111
§ 18. Müəyyən inteqralın həndəsi və mexaniki tətbiqləri	115
§ 19. Müəyyən inteqralın iqtisadiyyatda tətbiqi.....	118

Fəsil IX
DİFERENSİAL TƏNLİKLƏR

§ 1. Əsas anlayışlar	120
§ 2. Birtərtibli diferensial tənliklər	120
§ 3. Dəyişənlərinə ayrılan tənliklər.....	122
§ 4. Bircins diferensial tənliklər	123
§ 5. Birtərtibli xətti diferensial tənliklər.....	125
§ 6. Sadə ikitərtibli diferensial tənliklər	128

Tərtibin azaldılması halları	130
İtərtibli sabit əmsallı xətti biricins tənliklər.....	131
İtərtibli sabit əmsallı xətti biricins olmayan tənliklər.....	132

Fəsil X

SIRALAR

§ 1. Əsas anlayışlar	136
§ 2. Sıraların yığılma əlamətləri	138
§ 3. İşarəsini dəyişən sıralar	140
§ 4. Qüvvət sıraları	141
§ 5. Teylor və Makloren sıraları	142
§ 6. Elementar funksiyaların Makloren sırasına ayrılması	144

Fəsil XI

EHTİMAL NƏZƏRİYYƏSİ

§ 1. Təsadüfi hadisələr.....	146
§ 2. Ehtimalın klassik tərifini	147
§ 3. Ehtimalın hesablanmasında kombinatorikanın elementlərindən istifadə edilməsi.....	148
§ 4. Ehtimalların toplanması və vurulması teoremləri	148
§ 5. Tam ehtimal	152
§ 6. Bayes düsturu	153
§ 7. Bernulli düsturu.....	154
§ 8. Laplasın lokal teoremi	155
§ 9. Laplasın inteqral teoremi	156
§ 10. Təsadüfi kəmiyyət	157
§ 11. Diskret təsadüfi kəmiyyətlərin ədədi xarakteristikaları.....	158
§ 12. Kesilməz təsadüfi kəmiyyətlərin ehtimallarının paylanma qanunları və ədədi xarakteristikaları.....	162
Ədəbiyyat.....	166

Format: 60/84, 1/16, 10.625 ç.v.

170 səhifə, Tiraj - 1000 ədəd

Çapa imzalanmışdır 28.09.09.

Çap edilmişdir 05.10.09.

Qiyməti razılaşma ilə.